

Ümumdünya Statistika Günü: Məlumatların gücü

Ümumdünya Statistika Günü beş ildən bir 20 oktyabrda qeyd olunur və bu günün əsas məqsədi statistikanın cəmiyyət üçün əhəmiyyəti olduğunu bütün dünyaya çatdırmaqdır. İlk dəfə 2010-cu ildə Birləşmiş Millətlər Təşkilatı tərəfindən təsis edilən bu gün, beynəlxalq statistika təşkilatları və müxtəlif ölkələr tərəfindən böyük həvəslə qeyd olunur.

Ümumdünya Statistika Günü çərçivəsində müxtəlif tədbirlər keçirilir: beynəlxalq və yerli konfranslar, seminarlar, vebinarlar, təlimlər və maarifləndirici kampaniyalar təşkil edilir. 2025-ci ilin 24-26 sentyabr tarixlərində "Statistikanın inkişaf perspektivləri: beynəlxalq layihələrin rolu" mövzusunda Bakı şəhərində keçirilmiş 3-sü Beynəlxalq Statistika Forumu buna bariz nümunədir. Bu səpkidən olan tədbirlərdə statistika elminin inkişafı, məlumatların düzgün toplanması, təhlili və yayılması mövzularında müzakirələr aparılır. Dövlət statistika qurumları, təhsil müəssisələri və digər təşkilatlar ictimaiyyəti statistik məlumatların əhəmiyyəti barədə məlumatlandırmaq üçün fəal iş aparırlar. Bununla yanaşı, həmin tədbirlər statistika məlumatlarının şəffaflığını və keyfiyyətini artırmaq məqsədilə beynəlxalq əməkdaşlığı təşviq edir. Beynəlxalq əməkdaşlıq sayəsində isə statistik standartlar təkmilləşdirilir, innovativ metodlar tətbiq edilir və məlumatların etibarlılığı təmin olunur.

Hər il bu günün mövzusu dəyişir və mövzuya uyğun olaraq müxtəlif təşəbbüslər həyata keçirilir. Məsələn, məlumatların açıq və sərbəst paylaşılması, rəqəmsal transformasiya, gender statistikası və ya Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri kimi mövzular seçilə bilər. Bu, statistikanın cəmiyyətin müxtəlif sahələrinə təsirini daha geniş və dərinləşdirir.

Müasir dövrdə həyatımızın hər sahəsində statistik məlumatlardan istifadə olunur. Dövlətlər iqtisadi siyasətlərini formalaşdırarkən, səhiyyə qurumları xəstəliklərin yayılmasını izləyərək, təhsil sahəsində təkmilləşdirmələr aparılarkən və hətta gündəlik

həyatımızda hadisələri qiymətləndirərək belə statistik məlumatlar əsas götürülür. Statistika olan ehtiyacın artması, onun elmi və texnoloji yeniliklərlə inkişafı, bu günü bütün dünyada xüsusi qeyd etməyə səbəb olmuşdur.

Statistika insan həyatının müxtəlif sahələrində əsas rol oynayır və düzgün qərarların qəbul olunmasında vacib vasitədir. Dövlət idarəçiliyində, iqtisadi və sosial sahələrdə statistik məlumatlar olmadan effektiv planlaşdırma və inkişaf mümkün deyil.

Statistika, sadəcə rəqəmlər və cədvəllərdən ibarət olmamaqla yanaşı, məlumatların toplanması, işlənməsi, təhlili və nəticələrin interpretasiyası elmi kimi də qəbul edilir. Bu elmin əsas məqsədi toplanan məlumatların təhlilini apararaq, onlardan düzgün nəticələr çıxarmaq və insanların, qurumların və dövlətlərin daha səmərəli qərarlar verməsinə kömək etməkdir.

Dövlət idarəçiliyində statistik məlumatlar, əhəlinin sosial və iqtisadi vəziyyətini anlamaq üçün əsas vasitədir. Məsələn, əhali sayının dəqiq müəyyən edilməsi, yaşayış səviyyəsinin qiymətləndirilməsi, işsizlik və yoxsulluq kimi problemlərin təhlili dövlət siyasətinin formalaşmasına və sosial proqramların hazırlanmasına yardım edir. Statistik məlumatlar vasitəsilə dövlətlər öz resurslarını daha düzgün bölüşdürür və vətəndaşların ehtiyaclarını qarşılayacaq tədbirlər görür.

İqtisadiyyatda isə statistika müəssisələrə bazar tendensiyaalarını izləmək, istehsalın həcmi təhlil etmək və investisiya qərarları vermək üçün əsas alətdir. Məsələn, inflyasiya göstəriciləri, valyuta məzənnələri və işsizlik səviyyəsi kimi statistik göstəricilər ölkənin iqtisadi sağlamlığını müəyyən etməkdə əhəmiyyətli rol oynayır. Bu məlumatlar, bizneslərin rəqəbat qabiliyyətini artırmaq və bazarda mövqeyini qorumaq üçün düzgün strategiyaların hazırlanmasına şərait yaradır.

Səhiyyə sahəsində statistik məlumatların rolu həyati əhəmiyyət kəsb

edir. Xəstəliklərin yayılmasını izləmək, tibbi xidmətlərin keyfiyyətini artırmaq və epidemiyalara qarşı effektiv mübarizə aparmaq üçün statistik təhlillərdən geniş istifadə olunur. Məsələn, COVID-19 pandemiyası zamanı statistik məlumatlar virusun yayılma tempini izləmək və müvafiq tədbirlər görmək üçün əsas vasitə oldu.

Təhsil sahəsində isə statistik məlumatlar tələbələrin və məktəblərin fəaliyyətini qiymətləndirmək, təhsil sistemində mövcud problemləri aşkar etmək və inkişaf üçün strategiyalar hazırlamaq üçün istifadə edilir. Statistik göstəricilər təhsil siyasətçilərinə təkmilləşdirmə üçün əsaslı məlumatlar təqdim edir və təhsil sisteminin səmərəliliyini artırır.

Beləliklə, statistik məlumatlar mövcud vəziyyətin obyektiv və hərtərəfli qiymətləndirilməsini təmin edir, planlaşdırma və qərarvermə proseslərini əsaslandırır.

Azərbaycanda statistika sahəsi uzun və zəngin tarixə malikdir və müasir dövrdə ölkənin sosial-iqtisadi inkişafının təhlilində və planlaşdırmasında əsas vasitə kimi çıxış edir. Ölkədə statistika sistemi geniş sahələri əhatə edir: əhali sayının və demografik göstəricilərin müəyyənəndirilməsi, əmək bazarı və işsizlik səviyyəsi, sənaye, kənd təsərrüfatı, ticarət, xidmətlər, təhsil, səhiyyə, ətraf mühit və digər sosial-iqtisadi sahələrdə məlumatların toplanması həyata keçirilir. Bu məlumatlar əsasında ölkədə makroiqtisadi göstəricilər, o cümlədən ÜDM-in artımı, inflyasiya səviyyəsi, ixrac və idxalın həcmi, investisiyalar və digər vacib iqtisadi parametrlər müəyyənəndirilir.

Azərbaycan iqtisadiyyatında aparılan islahatlar və modernləşdirmə tədbirləri statistik məlumatların toplanmasına innovativ yanaşmaların tətbiq edilməsinə şərait yaratmışdır. Dövlət Statistika Komitəsi beynəlxalq təşkilatlarla, xüsusilə BMT-nin Statistika Komissiyası, Dünya Bankı, Beynəlxalq Valyuta Fondu və Avropa Statistika Bürosu kimi qurumlarla sıx əməkdaşlıq edir. Bu əməkdaşlıq

Azərbaycanın statistik məlumatlarının beynəlxalq standartlara uyğunluğunu təmin edir, yeni metodologiyaların tətbiqinə imkan yaradır və məlumatların keyfiyyətinin yüksəldilməsinə yönəlmiş tədbirləri gücləndirir.

Azərbaycanın statistika sistemində rəqəmsal texnologiyaların tətbiqi önəmli yer tutur. Dövlət Statistika Komitəsi elektron məlumat toplama sistemlərinə keçid edib, məlumatların toplanması və işlənməsi proseslərini avtomatlaşdırır. Bu isə məlumatların operativliyini və dəqiqliyini artırır, həmçinin vətəndaşlar və biznes subyektləri üçün açıqlığı və şəffaflığı gücləndirir. Məlumatların açıq verilməsi və ictimaiyyətə təqdim olunması ölkədə informasiya cəmiyyətinin formalaşmasına böyük töhfə verir.

Statistika sahəsində kadr hazırlığına da böyük önəm verilir. Azərbaycanı ali təhsil müəssisələrində statistika, informasiya texnologiyaları və məlumat elmləri üzrə ixtisaslar mövcuddur. Dövlət və özəl sektorda statistik biliklərə malik mütəxəssislərin hazırlanması, davamlı təlim və sertifikat proqramları tətbiq olunur. Bu da ölkənin statistik potensialının artırılmasına, eləcə də məlumatların daha peşəkər və daha dəqiq emalına zəmin yaradır.

Azərbaycanın statistik məlumatları həm yerli, həm də beynəlxalq tədqiqatlarda geniş istifadə olunur. Bu məlumatlar vasitəsilə ölkənin sosial-iqtisadi vəziyyəti daha obyektiv qiymətləndirilir, davamlı inkişaf strategiyaları hazırlanır və həyata keçirilir.

Ümumilikdə, Azərbaycan statistika sahəsində müasir standartlara uyğun fəaliyyət göstərir və bu sahədə əldə edilən nailiyyətlər ölkənin davamlı və dayanıqlı inkişafına mühüm töhfələr verir. Statistika məlumatlarının keyfiyyətli və şəffaf olması dövlət idarəçiliyinin səmərəliliyini artırır, iqtisadiyyatın inkişafına tökan verir və vətəndaşların həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılmasına xidmət edir.

Statistika elmi və tətbiq sahəsi müasir dövrdə texnologiyanın sürətli

inkişafı ilə əhəmiyyətli dəyişikliklərə məruz qalır. Yeni texnoloji yeniliklər və innovasiyalar statistik məlumatların toplanması, işlənməsi və təhlili proseslərini daha dəqiq, sürətli və effektiv edir. Bu da öz növbəsində, dövlət idarəçiliyi, sosial-iqtisadi və digər sahələrdə verilən qərarların keyfiyyətini artırır və onların əsaslı olmasına şərait yaradır. Yeni texnologiyaların tətbiqi sayəsində statistika elmi gələcəyə daha güvənli addımlayır, məlumatların dəqiqliyi, vaxtında əldə olunması və istifadəsi daha da yüksəlir. Bu isə ölkələrin və global cəmiyyətin inkişafında statistik məlumatların rolu artırır.

Ölkəmizdə yeni texnologiyaların tətbiqinə böyük önəm verilir və bu sahədə müvafiq addımlar atılır. Elektron məlumat toplama sistemləri, rəqəmsal platformalar, informasiya təhlükəsizliyi tədbirləri müasir standartlara uyğunlaşdırılır, yeni metodologiyalar və texnologiyalar tətbiq olunur.

Böyük məlumatların (big data) təhlili, süni intellekt alətləri, interaktiv məlumat bazaları ölkədə statistik fəaliyyətin səmərəliliyini artırmaq üçün geniş istifadə edilir. Bu da ölkənin sosial-iqtisadi inkişafının düzgün qiymətləndirilməsinə və davamlı inkişaf strategiyalarının formalaşdırılmasına imkan yaradır.

Bununla yanaşı, Dövlət Statistika Komitəsi və digər müvafiq qurumlar statistik məlumatların açıq və interaktiv formatda təqdim olunmasına da xüsusi önəm verirlər. Bu da istifadəçilərin statistik məlumatlara əlçatanlığının artmasına şərait yaradır.

Azərbaycanda yeni texnologiyaların tətbiqi statistika sisteminin müasir standartlara uyğun inkişafına və ölkənin davamlı sosial-iqtisadi inkişafına böyük töhfə verir.

Ümumdünya Statistika Günü bizə statistikanın cəmiyyət və həyatımız üçün nə qədər vacib olduğunu bir daha xatırladır. Statistik məlumatlar olmadan dövlətlər, müəssisələr və fərdlər düzgün qərarlar qəbul edə bilməz, gələcək planlar qura bilməzlər. Statis-

tik elmin inkişafı isə daha şəffaf, məlumatlı və ədalətli cəmiyyətlərin formalaşmasına tökan verir.

Müasir dünyada informasiya texnologiyalarının sürətli inkişafı ilə birlikdə statistikanın rolu daha da artır. Böyük məlumatların (big data) təhlili və süni intellektin tətbiqi statistikanın əhatə dairəsini genişləndirir və həyatımızı daha da asanlaşdırır. Məsələn, süni intellekt və maşın öyrənməsi texnologiyaları vasitəsilə böyük həcmdə məlumatlar qısa zamanda analiz edilərək daha dəqiq proqnozlar və qərarlar verilir.

Statistik məlumatların düzgün toplanması, işlənməsi və paylaşılması isə cəmiyyətin informasiyaya olan inamını artırır. Məlumatların şəffaflığı, etik prinsiplərə riayət olunması və keyfiyyət standartlarının qorunması statistikanın obyektivliyini təmin edir və onun cəmiyyət üçün faydalı olmasını gücləndirir. Bu isə vətəndaşların dövlət siyasətinə, elmi tədqiqatlara və iqtisadi proseslərə inamını möhkəmləndirir.

Ümumdünya Statistika Günü həmçinin bütün ölkələri və təşkilatları statistik məlumatların keyfiyyətini artırmaq, innovativ metodlar tətbiq etmək və beynəlxalq əməkdaşlığı gücləndirmək üçün çağırır. Qlobal problemlərin həllində statistik məlumatların rolu böyükdür; məsələn, iqlim dəyişikliyi, pandemiyalar və iqtisadi böhran kimi məsələlərdə statistik analizlər effektiv strategiyaların hazırlanmasına imkan verir.

Beləliklə, Ümumdünya Statistika Günü yalnız statistika diqqət çəkmək üçün deyil, həm də hər birimizi məlumatlı qərarlar verməyə, dünyadakı dəyişiklikləri düzgün qiymətləndirməyə və statistika hərmətlə yanaşmağa dəvət edir. Statistika olan inam və məlumatların düzgün istifadəsi cəmiyyətin inkişafı, daha təhlükəsiz və ədalətli gələcəyin qurulması üçün əsas şərtdir.

*Elçin Hacı,
Dövlət Statistika Komitəsi
Sosial statistika şöbəsinin müdiri*